

წალიწალი მე-III.

მანისი, 1907 წ.

ბვილისი

ელექტრონის სტამბა წიგნების გამომცემელ ქართველთა ამხანაგობისა,
1907

შინაარსი

I—თამაშობა. — ლექსი შიო მღვიმეჯისა	3
II—მიტროს გაბედულობა. — კტაუდა სოფლის ცხოვრები- დან, ცქვიტისა	7
III—არაფერი. — ხაღხური ზღაპარი (ჩაწერადა მლატონ კანე- იშვილის მიერ)	13
IV—ვირის თავგადასავალი. — (თარგმანი ფრანგულით), ნ. უა- ფიანისა	19
V—ნარვეი. — ა) შირადა. — ბ) გამოცანები. — ზ) უჯრე- ბის ამოცანა. — ლ) რებუსი და ახსნა	27

თ ა მ ა უ რ ზ ა

(ვერდნი იხ გალობის ტოგოხაქდა ნანოს)

218

დღგომბა. გაუმართავთ
გოგო-ბიჭებს ცეკვა, ღხინი;
თამაშობით ჭსურთ მოიკლან
სიცელქე და რბენის ქინი.

ეველას ფერი უდაქლავებს,
ეველა ღოუა წითელია;
კამხსენდა მეც ის დრო, როს
კარმიდამო მითელია.

გული სტის და გული ცმუკავს,
მთხოვს ჩავება მათ ფერსულში,
მაგრამ ჭკუა მეუბნება:
გაკწურავენ ოფლის ღულში,

კირჩევ შენტვის ჩუმად იყო,
გადექ ცოტა განსედაო,

ან აღექ და ადი მადლა
 მათ მახლობლად, ბანსედაო,

და იქიდან უგდე ეური,
 დატკები მათი აღურსითო,
 ბანი მიეც მათ ცანგალას
 შენთვის გულში ჩუმი ხმითო.

მათი ხელი და ჰირია
 დაირბ და თვით მუსიკა,
 ეური უგდე, რას იმასის
 ჩუენი სიმონიანთ ნიკა...

ცანგებლა და გოგონა,
 გოგონა და ცანგებლაო,
 აბა ერთი ვადმოფრინდი
 ცქვიტო ბიჭო, სანდალაო.

ოი, შენ-კი კენაცვალე,
 როგორ კოსტად უსვამს ფეხს,
 ცეცხლი კასდის ფრხნილებიდან,
 სწორედა ჰკავებ ელვა-მეხსა.

გოგო, შენ სად მიკუნჭულხარ,
 წამოდექი აბა წინა,
 დაუარე ერთი კოსტად
 შენებურად, თანათინა!

რატომ შენ-კი არ თამაშობ
 კოსტა ბიჭო თბოლაო,

იმ ნაირად იბერები,
 როგორც დიდი ბობოლაო.

რად არ გაეთამაშები
 თვალ-ქუქუნა სოფიოსა,
 მუდამ ხომ არ მოუდგება
 სიმინდსა და ლობიოსა.

ცანგაღლა გოგონა და
 გოგონა და ცანგაღაო,
 ბანი მოძე, გენაცვალე,
 მეტ სახელა ანგაღაო.

ტაში! ტაში! ღხინი არის,
 ვისაც უნდა თამაშოს,
 მე სულაც არ ვეხევეები
 არც კოწიას და არც ძაშოს.

მე კოწიას თამაშობას
 არც-კი ჩავთვლი მზურადა,
 თუ ბიჭია, დაუაროს
 თუძურად და ფშავურადა.

აბა კოხტად, ვანოსაკით
 ჩამოფრინდი, წრე მოაკლე,
 არ ჩამორჩე ამ თუშს, ვინძლო,
 შენ ფშაველო, ბიჭო, ჰავლე.

ვიცი, რომ თქვენც მასხველებთ
 ჩემო ტოგო, ჩემო ნანა,

თამაშობა ჩაკვანწული
 არ ვინ იცის თქვენისთანა!..

აღდგომბა, გაუძარტავთ
 გოგო-ბიჭებს ცეკვა, ღსინი,
 თამაშობით ჭსურთ მოიკლან
 სიცვლექე და რბენის ქინი.

მ. შავიშვილი

პიტროს ვახედილოება

ერთედი სოფლის ცხოვრებიდან

ახაფხულის პირი იყო, მაგრამ ჯერ თოვლი სრულიად არ დამდნარიყო, იხლოოდ აქა-იქ ოდნავ თავი ამოეყო ნახდრეკ ენძელას. ჩვენებურ ბოქაულს სასტიკი ბრძანება ვაეცა სოფლის მამასახლისისთვის და ჩაურებისთვის, რომ კანკიკი არავისთვის არ შეესარსუნებინათ და საღამომდე მთლად მოეკრიფნათ ფოსტის ფული. ჩაურები ხმლით და ხანჯლე-

ბით შიარადებულეუვენენ და ცხენებზედ მსხდომნი ჭებრში მათრახს ატკაცუნებდნენ. მამასახლისს შედელი უშველებელი ჯაჭვით ევლსეჲდ ჩამოეკონწიადლებინა და ვეებერთელა კეტით სელში კარდაკარ დადიოდა ჩაურებით. რამდენიმე ოჯახის და უბნის აწიოკების შემდეგ, ჩვენი უბნის ჯერიც მოდგა. ჩვენი უბანი კარგა მოშორებით არის სოფელსე და ამიტომ საღამო ჯამს გვეწვივნენ ეს სტუმრები.

უნდა გენახათ შიში და ტირილი ზოგიერთა ოჯახისა, რომელთაც, არამ თუ ფული, ლუკმა პურიც-კი ენატრებოდათ. მაგრამ ეველსეჲდ უფრო დაღონებული და იმედ მიხდილი ტუსახანთ ზაქარას ოჯახი იყო: სანთლით რომ გემებნათ, ვერაფერს იზოვიდით, ერთი ბოხოლას კარდა, რომელიც თავის

სელით გამოზარდა ზაქარას შვილმა, ჰატარა თორმეტი წლის მიტრომ. ზაქარას დილა აღრიან მთელი სოფელი შემოვრბინა, მაგრამ სამი მანეთის მეტი, საცოდავს, სესხად ვერსად რა ეშოვნა. შემოწერილი ფული-კი ერთი თუშანი იყო. რაც დრო გადიოდა, ზაქარას უფრო და უფრო ფერი მისდიოდა და თანაც შესაბრალისად ცანცანებდა.

— რა დაგეპართა, ადამიანო, კაცის მჭამლეები სომ არ არიან, რამ შეგაშინა ეგრე, თავებს სომ არ გაგვაურვევინებენ! დაგვარბევენ და ჯანაბას იმითი თავი, რაც სხვას, ის ჩვენ! გულს უკეთებდა ცოლი, მაგრამ შიშისაგან თვითონაც არ იცოდა, რა მოეწერებინა. ბოლოს უწინა ქმარს, ვენახში დამალულიყო და იმ სამი მანეთის გარდაცემას თვითონ კისრულობდა იმ იმედით, რომ, იმას როგორც დედაკაცს, სელს არავინ ზღუებდა... იქნება ხეყწნა-მუდარამ გასჭრას და რამდენიმე დღე დაგვაცადონო.

ზაქარას ძალიან ეშინოდა გამათრახებისა, მაგრამ მაინც უოქმანობდა; მაგრამ ძაღლების ყევა და ცხენების თქარა-თქური რომ გაისმა, მთლად კანკალმა აიტანა, და საჩქაროდ კარის ვენახში შევარდა. იქიდან ორდობით სვარში გადავიდა და ერთ რუს იქით, დიდ კაკლს ამოეყარა.

ამ დროს მამასახლისმა ისე დაუბრახუნა კარი თავის კეცით, რომ კინაღამ ანჯამები ჩამოაგდებინა.

— აბა, მზადა ხარ, ზაქარო, გააღე, შე ოჯახს ამოწვევტილო! შუა დღისას რა კარებ ამოქოლილი წინარ!

ზაქარას ცოლმა საჩქაროდ გაუღო კარი და ძაბლად თავის დაკვრით მიესალმა:

— საღამო კარგად ეოფნისა, ბატონო მამასახლისო, რას მიბრძანებ, შენი ჭირიძე?

— სად არის ზაქარა, გამოიტანოს რაღა ფოსტის ფული! ჩქარა, ნუ დამაგვიანებს.

ძოღუელად და თანაც საშინელი სმით ღრიალებდა. ბოძთან გულსელ დაკრებილი მწარედ ტიროდა მისი დედა და უზატრონო, კაცებს ვერ მიჭკარებოდა; მხალოდ შორიდან ესვეწებოდა მიტროს—დეე შვილო, წაიუვანონ, დეე სულები ამოკვართვან! ძალა ხელთა აქეთ და ლამის სული ამოკვსუთონ!

— არ მივცემ არა, ამ უახადებს, ჩემოა, ჩემი ე ბოხოლა, გაჭკიოდა მიტრო, მაგრამ იმის ტირილს და თავში ცემას ეურსაც არავინ ათხოვებდა.

ძლით გაიტაცეს, რაც რამ ებადათ, თანაც დაემუქრნენ, ფული ჩქარა შეკვისრულეთ, თორემ უარესს გისპითა.

ისინი რომ წავიდნენ, მიტრო უცბად გაჩუმდა; კენახიდან მამა გამოიყვანა და თვითონ-კი უცხშიშველა და უქუღო სადღაც გაქრა.

ბინდებოდა. სიცოცხემ უმატა, მაგრამ მიტრო არც სიცოცხეს გრძნობდა და არც საძმილს. მირბოდა გაშმაგებული და გზა და გზა აქეთ-იქით იხედებოდა, რომ ჩაფრებს არსად შეჭყუთებოდა.

აი მივიდა ერთ ქვითკირის სახლთან, სადაც ეტლი იყო განჩერებული. ბავშვმა სწრაფად აირბინა კიბე და შედლო კარი. ოთახში, მაგიდასთან თვითონ ბოქაული იჯდა და თავის სტუმარს, მხედრულად ჩაცმულს, სხაზა-სხუზით და სიცილით რაღასაც უამბობდა. ბავშვის უეცრად შესვლაზედ ორივემ მოისუდექს და გაკვირვებით ეურება დაუწევს; ბავშვმა სტუმარი ბოქაულად მიიღო და გაფითრებულმა შესძახა:

— შენა განა, შენ გამოჭკვავნე ის ჩაფრები ჩემი ნიძას მოსატაცებლად?! იცი, რა ტანჯვით გამოვზარდე? იცი როგორ მიუვარს ჩემი ნიძა? თუ-კი ნიძას წამართმევ, ბარემ ე ჰრიალა ჰრიალა სძალი ამოიღო და თავი გამაგდებინო!

წამოისროლა და ცხარე ცრემლი წასკდა, თან სლოკინებდა: „მეც იმასთან მინდა ვაუო, დეე ორივე ვიქნეთ შენთან ბუგრად“.

სტუმარი გაკვირვებული შესცქეროდა და არ იცოდა, რაში იყო დაშინებული. ეტობოდა, კეთილი გულის ჰატრონი უნდა უოფილიყო; გულამოსკენილი ბავშვი შეეცოდა, მივიდა, ხელი თავსუდ დაადო და გამოჰკითხა, რა გატორებსო.

ბოქაულმა ჯერ დაუფერა „ჩუმაღო“! მაგრამ მერმე სტუმრის ხათრით სძას უკლო და დაჰჭირდა, უკანვე მოგცემ ბოხოლას, თუ მამაშენი ამ ორ დღეში შვიდ მანეთსაც ჩამბარებსო; მაგრამ კეთილმა სტუმარმა ჯიბიდან ფული ამოიღო, შვიდი მანეთი ბოქაულს დაუწყო, ერთი მანეთიც ბავშვს აჩუქა და უთხრა: „სუ ტირი, ბიჭიკო, შენს ბოხოლას ეხლავე მოგცემენ,

ეს ფულიც კერკება, რადგან უოხადი ბიჭი ეოფილხარ. მამა-
შენს უთხარ, ფულს ნულარ ისესხებს, კადასდილიათქო.

ბავშვმა თვალეზი დააჭყიტა გაკვირვებით და სინარულით
ზირქვე დაემხო მადლობისთვის. ამ დროს მამასასლისმა თავისი
ჩაფრებით ნადავლი მოიტანა და სსვა საქონელთან ერთად მიტროს
გაზრდილი ბოხოლაც მოაგდო. ბოქაულმა მამინვე უბრძანა
მამასასლისს ბოხოლის და ლოკინის უკანვე დაბრუნება და ბავ-
შვის გაცილება, რადგანაც უკუში ბნელი იყო და ლოკინის
წაღებასაც ბავშვი მართო ვერ შესძლებდა.

ცქვიტი

(ჩაწერილი ფოთის გიმნაზიის მე-II კლასის მოწაფის
პლატონ კახიშვილის-შიერ)

ყო და არა იყო რა, იყო ერთი უშვილო ძეგე-
დაიბარა ერთხელ მკითხავი და უბრძანა, რა მუშე-
ლედა, რომ შვილი არა მკავსო. მკითხავმა შობა-
სენა: თეთრ ზღვასა და შავ ზღვას შუა ერთი ბაღია, იქ ერთი
ვაშლის სკა, რომელსაც ორი ვაშლი ასხია. შობატანინეთ ის
ვაშლები, მიირთვიეთ თითო-თითო შენა და დედოფალმა და უე-
ჭველად მოგეცემთ ვაჟიშვილიო.

კაჭკ საზნა მუვემ ვეხარები, მაგრამ ერთი ვაშლი რომ მო-
სწუვიტეს, მეორე თავის თავად მოსწუდა და წებლში ჩავარდა.
ის ერთი ვაშლი ნახევარი მუვემ შესწამა, ნახევარი დედო-
ფალს მკაჭამა, და მართლა ვაჟიშვილი მიეცათ.

წებლში ჩავარდნილი ვაშლი იპოვა ვეხირის ცოლმა, რო-
მელიც აგრედვე უშვილო იყო. შესწამეს ეს ვაშლი სანა-
ხევროდ ცოლქმარმა და იმთხაც ვაჟიშვილი შეეძინათ; ორი-
ვე ერთ დღეს დაიბადა.

წამოიხარდა მეფის შვილი და ჭკითხა მამას:—ჩემი ძმა
სად არისო?

— მე შენს მეტი შვილი არა მკავს, შვილოო, უპასუხა
მუვემ.

— როგორ არა, მე ვიცი, რომ არა, ძმა მკავსო, უთხრა
შვილმა და სთხოვა დაეხარებინა მთელი მისი საბრძანებელი
დიდიან-პატარაინად.

მეფემ მოიწვია მთელი თავისი საბრძანებელი და ერთად დააყენა. შვილმა გადაავლო თვალი, დაინახა თავისი მძა, ვეზირის შვილი, მიიყვანა მეფესთან და უთხრა: — აი, მძა ჩემო, ჩემი მძა ეს არისო!

რამდენიმე ხნის შემდეგ შვილმა სთხოვა მეფეს: — ახლა ერთი კოშკი აგვიშენე, მასწავლებელი და მოსამსახურე მოკვეცი და სანამდი მე არ შემოგითვალა, არ მინახულოვო.

აუსრულა მძამ შვილს სურვილი და გავიდა სამი წელიწადი, რომ ერთმანეთი არ ენახათ. მეოთხე წელიწადს დაიბარა შვილმა მძა და ჰკითხა: — აბა, გამოიცანი, რომელია ჩვენგანი შენი შვილიო?

უუურო, უუურო მძამ და უთხრა: — რა ვიცი, ორივე კარგები ხართო!

— არა, მაინც მითხარ, რომელი ვართ შენი შვილიო?

— არ ვიციო, უთხრა მძამ.

— მამ მე ვარ შენი შვილი და გთხოვ მოგვიყვანინო ორი იმისთანა ცხენი, რომ შვიდ მეჯინიბეს მოჭეადეს და კიდევ ეირაზე დგებოდეს, მოკვიტანინე ტანისამოხი, როგორც გმკადრებოდეს და თანაც შვილდ-ისარი.

მძამ ეოველივე აუსრულა.

აიღეს მძებმა შვილდ-ისარი, შესდნენ ცხენებსე და გაუდგნენ გზას.

იარეს, იარეს და ერთ გზა-ბოძალს მიადგნენ. მეფის შვილმა უთხრა მძას:

— მე აქეთ წავალ, შენ იქით, და რომელმაც მოვასწროთ დაბრუნება, ერთმანეთს აქ შევხვდეთო.

გასწიეს და წავიდნენ. მეფის შვილი ბევრ ნადირს წააწედა და კარვადაც ინადირა, ვეზირის შვილს-კი არაფერი არ შეჭხვდა და უნადირობამ შორს გაიტაცა. ბოლოს თვალი მოჭკრა ერთ ჩიტს და იფიქრა, ამას მაინც მოველავო. ესროლა ისარი და კადმო-ავდო. მაგრამ სანამ მირს დაეარდებოდა, ხელი

სტაცა და ჩიტი მშვენიერ ქალად გადაიქცა. შემოისვა ცნენსე და უკან დაბრუნდა. დანიშნულ ალაგას მშები ერთმანეთს შექსე-
დნენ, არც ერთს ცდა არ დასჭირებია.

— აბა, რა ინადირე, მძაო, ჭკითხა სელმწიფის შვილმა.

— მე ეს ქალი ვინადირე, მეტი ვერაფერი და შენ რაღა ინადირეო? დაეკითხა მძა.

— ეგ შენი ნანადირევი შენთვის დამილოცნია. მე იმდენი ვინადირე, რომ სამას სამოცდა სუთი უღელი ხარ-კამქი ძლივს გამოიტანსო, უთხრა მეფის შვილმა და წავიდნენ სასახლეში. მიეგება წინ მეფე და, რა დაინახა მშვენიერი ქალი, იკითხა:— ეს ქალი ვისი არისო?

— ეს ქალი, მამავ, ამ ჩემ მძას დავულოცე და ჯვარიც დასწერეო, უთხრა შვილმა.

— არა, შვილო, ეს ისეთი მშვენიერი ქალია, რომ მე შეეუთვნის რძლადაო.

— ეს ჩემი მძის ნანადირეგია და იმას ეკუთვნის; მე არ შევეცილები და არც ვინდომებ! ამითი გათავდა ლაზარაკი. ვე-
ზირის შვილი კომეში წავიდა და სელმწიფის შვილი—მამას-
თან დარჩა. მაშინვე გაჭკვაუნეს ურმები და მოსწიდეს მეფის შვილის ნანადირევი. მაგრამ მეფეს იმ ქალსე მეტად არაფერი არ მოსწონებია და გულში შური ჩაუვარდა. დაიბარა ნა-
ზირ-ვეზირები, შესწივლა თავისი გულისთქმა და რჩევა ჭკითხა:—ის მშვენიერი ქალი უნდა ჩამოვართვა და რა საშუა-
ლებას მირჩევთო?

ერთმა ვეზირმა მოახსენა:

— ამ შენს ეზოს რომ ეოველი მხრივ კლდეები აჭუბ-
რებია, ვაკედ გაჭხადოს და გათენებაში სედ კოინდარი ამოი-
ევანოს. ამას ის ვერ შეასრულებს, მარი მოუდე და ქალი შენ დაგრჩებაო.

მოეწონა მეფეს ეს სიტყვა, დაიბარა ვეზირის შვილი და

უბრძანა:—ეს კლდიანი მთები გათენებადღი გაასწორე, და ხედაც ბაღასი ამოიუვანე, თორემ შენი ქალი მე დაძრებაო.

გამოვიდა დაღონებული ვეზირის შვილი და წელსკულ მოწვევტილი კოშკში შევიდა. ქალმა რომ ვაჟი მწარედ დაღონებული დაინახა, მიზეზი იკითხა.—ასე და ასეა ჩემი საქმე და დასაღონებელი-კი არა, თავი მოსაკლავი მაქვს, არ ვიცი, რა შედეგდება?

—ეს არაფერია, ჩემო კარგო, თუ უარესი არ მოგივიდა! მოდი, ვახშაში წამე და დაიძინე, მაგისი ფიქრი ნუ გაქვსო, უთხრა ქალმა.

ვახშმის შემდეგ დაწვა უძაწვილი და ჯავრით საკსეს ძილი მოერია. ქალი გარედ გავიდა და მის ერთ დაძახილზე მოგროვდა, რაც ქვეყანაზე წია და ფრინველი იყო. ქალმა უთხრა:—ამ სასახლის გარშემო რაც კლდეებია, სულ ერთიანად უნდა გაასწოროთ და ხედაც ისეთი ბაღასი ამოიუვანოთ გათენებადღი, რომ ადამიანს წელსე სწვდებადესო.

—მე დალოცვილო, მაგისტვის რაღა ეკვლას კვიბარები, ჩვენ დიდი რამ საქმე გვეკონა. მალე მტერი მოგიკვდეს, მალე ჩვენ ეს შევასრულოთ; თქვენ მოისვენეთ, ძილი არ გაიფოხოთო, უთხრეს ჭიებმა და ფრინველებმა.

დაღათ მეფეს მხის სხივი მიადგა, მოსვენება აღარ მისცა და გამოადვიდა. გამოიხედა კარზე და თავი სიხმარში ეკონა: ეზოს ვეღარა სცნობდა და თვალს არ უჯერებდა. დიდად შეწუხდა მეფე, დაღონდა და ვეზირები დაიბარა. ამათაც დიდად გაუკვირდათ და ახლა მეორე ვეზირმა მოახსენა:—ამ ეზოს ისეთი გაღაფანი ეკუთვნის, რომ სამი კაცის სიმაღლე ჭქონდეს და ხედ ურემმა გაიაროსო. აქა-იქ მშვენიერი ჭიშკარი ჭქონდეს დატანებული. ამას ერთ ღამეს ის ვერ გააკეთებს და ქალი შენ დაგრებაო.

დაიბარა მეფემ ვეზირის შვილი და უბრძანა:—მომიცნა ვადა გათენებადღი: ამ სასახლეს და ეზოს დიდი ქვითკირის

გაღაფანი შემოავლე, და აქა-იქ ჭიშკარი დაატანე, თორემ შენი ქალი ჩემი იქნებაო.

დაღონდა ვეზირის შვილი, ისე მტერი დაგიღონდეთ, და კომპში გაეჩქარა, რომ თავისი დარდები ქალისთვის შეეჩვილა.

ქალმა რომ უმაწვილი მწარედ დაღონებული დაინახა, მიხეზი ჭკითხა.

— ასე და ასეა ჩემი უბედურება და არ ვიცი, ახლა რაღა მეშველებათ, უთხრა ემაწვილმა.

— ეს არაფერია, თუ უარესი არ მოგივიდა! დაწვექ, დაიძინე, ფიქრი ნურაფრისა გაქვსო, უთხრა ქალმა, გამოვიდა გარედ და დაუძახა ჭია-ფრინველებს. მოფრინდა ხელედ გუნდი ფრინველებისა, ჯარი ჭია-ჭუებისა და „გვიბრძანეთ სამსახურიო“, მოახსენეს ქალს. ქალმა რომ თავისი სურვილი გამოუცხადა, ფრინველებმა უთხრეს:— ეს არაფერია, ქალბატონო, ჩვენ უფრო დიდი საქმე გვეგონა. მალე მტერი და დუშმანი მოგიკვდეს, მალე ჩვენ ეს შეგისრულოთ, მოისვენეთ, მიღლი არ გაიფთხოთო.

ადგა ქალი დილა ადრიან და გააღვიძა ვეზირის შვილი: აილე ქაფხა და გაღაფანს შეუსვ-შემოუსვია, რომ მეფემ დაგინახოს და შენი გაკეთებული გგონოსო.

გამობრძანდა მეფე და ნახა, რომ ეველაფერი თავის სურვილისძებრ იყო გაკეთებული. მიუდა ჭიშკართან... ის თავისით გაიღო და მიიხურა. გაუკვირდა მეფეს, დადა დაღონდა, შეუიქრიანდა და აღარ იცოდა, რა ექნა. დაიბარა ისევ ნახირ-ვეზირები და კვლავ რჩევა სთხოვა. ახლა მესამე ვეზირმა მოახსენა: ამ გაღაფანით შემორტყმულ ქსოვსა და სასახლეს ერთი კარგი საეღარაც მოუხდება, რომ იმისი წარების ხმა სამ სასკლმწიფოში ასმოდესო. საეღარი ასის წლის ამენებულს უნდა ჭკავდეს და ხავსით იყოს შემოსილიო.

დაიბარა ხელმწიფემ ვეზირის შვილი და გბრძანა ეველა ეს აესრულებინა გათენებადის.

დაღობდა უმაწვილი, გაეშურა კოშკისაკენ და შესწივლა ქალს თავისი ვაჭირებული მდგომარეობა.

— ესეც არაფერია, თუ უბრესი რამ არ დაგეძმართა; დაწვექ-
 დიდიხეო, უთხრა ქალმა, გამოვიდა გარედ და დაიძახა. მო-
 ცვივდნენ იმ წამსვე ეველა ფრთოსანნი და უთხრეს:—ესეც არა-
 ფერია ქალბატონო, წაბრძანდი, მოისვენეო..

კათუნდა დილა. ასტედა ზარების რეკა იმისთანა, რომ
 სელმწიფეს მთლად ეურები გაუბეჭა. შეშინდა სელმწიფე, გა-
 მოვარდა კარსე და რას ნახავს ადამიანის თვალი მასსე უკუ-
 თესს?—ესოში იღვა დიდებული ტაძარი და ზარები თავი-
 სით ირეკებოდნენ. გაკვირდა დიდად სელმწიფე და მეტ ფიქრ-
 ს და საგონებელში ჩავარდა. დაიბარა ისევე ნაწირ-ვესიროები,
 შესწივლა თავისი დარდი და რსევა სთხოვა.

უმაწვილის მამამ მოახსენა, დაიბარეთ და უბრძანეთ „არა-
 ფერი“ მომიტანეთქი.

პლ: ტონ კაჩეიშვილი

(გაგროძელება იქნება)

პირის თავ-გადასავალი

თარგმანი ფრანგულით

ჩემს პატარა პატრონს

ანაი დე-საზიურს

ნემა პატარა პატრონო. ჩემთვის უოველთვის კეთილი ბრძანდებოდი, მაგრამ სასოკადოდ ვირებო-კი ზისლთ იხსენიებდი. მე მსურს უკეთ გავაცნო ვირები, და ამიტომ ვსწერ და გიძღვნი ჩემს თავ-გადასავალს. აქედან დაიხსავ, ჩემო პატარა პატრონო, თუ რა უსამართლოდ გვეპურობოდა და გვეპურობა ესლაც ადამიანი, როგორც მე, ისე ჩემს საბრალლო ამხანაგებს, ვირებს და ჩონრებს. შენ დარწმუნდები, რომ ჭკუბაც ბლომადა გვაქვს და ბევრი სხვა კარგი თვისებაც. იმასაც დაიხსავ, თუ რა ბოროტი ვიუაუ სიუმაწვილის დროს, რამდენი უბედურობა გამოვიარე და როგორ დავისაჯე ამის გამო; როგორ გამომცვალა ბოლოს სინანულმა. და დამამკობრა ჩემს ამხანაგებს და ჩემს პატრონს. ნახავ, რომ ვინც ამ წიგნს წაიკითხავს, იმის თქმის მაგიერ რომ: სულელია, როგორც ვირი, უვიცი, როგორც ვირი, ჯიუტი როგორც ვირიო, იტყვის: ჭკვიანია, როგორც ვირი, ნახსაველი, როგორც ვირი, მორჩილი, როგორც ვირიო. და შენ და შენს ნათესავებს სასახელოდაც გექნებათ ასეთი ქებანი.

იი—აა! ჩემო კეთილო ჰატრონო; არ დაემსგავსო ჩემი სიცოცხლის ჰირველ ნახევრის დროის შეს ერთგულ მოსამსახურეს, კადიმონს, სწავლულ ვირს.

ჩონრობა ჩემი მე არ მასწავს. ვიქნებოდა, ალბად, უბედური, როგორც ვეკლა ვირები, ლამაზი და მოხდენილი, როგორც ვართ ჩვენ ვეკლანი. უმწველია ჭკუაც ბევრი მექნებოდა, რადგან ესლაც, ბებერსაც-კი მეტი ჭკუა მაქვს იხუმი, ვიდრე ჩემს ამხანაგებს. ბევრჯერ მიცუღლუტნია ჩემს საბრალლო ჰატრონებთან, რადგან ისინი ადამიანები იუვნენ და მაშასადამე ვერც ვირის ჭკუა-მოსაზრება ექნებოდათ. ვიწუობ იმით, რომ გაიპბო ერთი იმ ხრიკთაგანი, რომელიც მე მოვსდე მათ ჩემი სიუმაწვილის დროს.

I

ბ ა ზ რ ო ბ ა

ადამიანს არ შეუძლიან იმის ცოდნა, რაც ვირმა იცის და შეს, ამ წიგნის მკითხველს, უმწველია არ გაცოდინება ის, რაც ვეკლა ჩემმა ამხანაგმა — ვირებმა იციან: ეს განლავეს ის, რომ ქალაქში უოველ სამშაბათობით ბაზრობა არის სოლმე გამართული, სადაც მწვანილს, ვეკლს, ერბოს, კვერცხს, ხილს და სხვა ბევრ მშვენიერ რასმე ჭეიდიან. ეს სამშაბათი სწორედ ტანჯვის დღე არ. სოლმე ჩემ საწვალ მომძეებისთვის და ჩემთვისაც ასეთი იუო; მინამ ჩემი კეთილი, მოხუცი ჰატრონი, შესი დიდი-დედა, მიეიდდა, რომელთანაც ესლა ვცხოვრობ, ერთ ბოროტს და გაუკითხავ დედაკაცს ვეკუთნოდი. ვერ წარმოიდგენ, ჩემო ძვირფასო ჰატრონო, თუ სადამდინ მიდიოდა იმისი აუ-კაცობა: არ გაუშვებდა სახლში არც ერთ კვერცხს, რასაც-კი იმისი ქათმები სდებდნენ, არც ვეკლსა და ერბოს, რასაც იმისი ძროხების რმე იძლეოდა, არც მწვანილს და ხილს, რაც ერთ კვირბში მოგროვდებოდა, — მოხვეტავდა ვეკლაფერს, დაავსებდა კოდრებს და კალათებს და ამკიდებდა სურგზე.

და როდესაც ისე დამტკირთავდა, რომ ფეხებს ძლივს ვადგამდი, ეს ბოროტი ადამიანი თვითონაც ზედ გოდრებზე შემუჯდებოდა და წელში ჩადრეკილ-ჩახსირგულ ბაზრადინ, შვიდი ვერსის მანძილზე ჩაქნაქით მიძარბევინებდა. გული მომდიოდა ეოველთვის, ძაგრამ სახრის შიშით როგორ შემქლო ვამქსილან. ჩემს ჰატრონს-კი სახრე დიდი ჰქონდა, სულ როკიანი; ძალიან მატკენდა სოლმე, როცა-კი დამიშენდა. საბაზრო ეოველ მხადების დროს გული მიღონდებოდა და სული მეღეოდა. ეროეინსაც-კი მოვრთავდი სოლმე. იქნება ჩემს ჰატრონებს გული მოეუღბო, თავი შევაბრალო მეტი.

— კარგია, სარმაცო, — შეტეოდნენ სოლმე, როდესაც დასაწყერად მოვიდოდნენ, სმა ჩაიწვიტე და ნუ ეროეინებ ძაგ შენი სამაგელი სმით. — იი — აა! იი — აა! უჰ, რა მძვენეირი მუსიკით გვატაბობ, შენმა მზემა! ვანო, შვილო, მომიხლოვე ეგ ზანტი კარებთან, რომ ტეირთი აჰკიდო! აჰა! ერთი კალათი კვერცხი!.. ერთიც კიდევ! ეს ეველი, ერო... ეს მწვანელი! ძალიან კარგი.“ ეს ეველაფერი კარვა ფულს მოგვეცემს, რამდენიმე მანეთს იხამს. ძირიამ, შვილო, ერთი სკამი მომიტანე, რომ მეც ზედ შევჯდე! ძალიან კარგი!

— მშვიდობის მკზავრობა მოგცეს, ჩემო დედა-კაცო, კარგად ატარე ეს ზანტი ვირი. აი შენი სახრეც, ურტეი ერთი ვაჟაზე.

— ბრახ, ბრახ!.

— ძალიან კარგი. ორიოდე კიდევ მიაუოლე და მამინ წავა.

— ბრახ, ბრახ! მხედებოდა სახრე ზურგზე, მუხლებზე კინურზე. მეც მიუხაქნაქებდი, თათქის მივრბოდი. დედა-კაცი

მანც მცემდა. გული ეელში მებჯანებოდა ასეთი უსამართლობით და გულ-ქვაობით; ერთი ვცხდუ შეტლინკვა, რომ ჰატრონი ძირს ჩამოძეკდო, მაგრამ შეტის შეტად ვიუვ დატვირთული. მარტო ის მოვანერხე, რომ შევსტი და მარჯვნივ და მარცხნივ შევქანავდი. იმითიც ვინამოვნე, რომ ვადმოვარდნით შევამინე.

— სამაგელო, სულელო ჰირუტეო! ჯიუტო! მე ვანწავლი ჭკუას, აი ამ სანხრით!

და მართლაც იმდენი მცემა, რომ ძლივსღა მივბავბავებდი. ბოლოს მივედით, როგორც ეო. საწუდლ ჩემს ვადატეავებულ ზურგს კოდრები მოსსეს, რომ მიწასე დაელავებინათ. ჩემმა ჰატრონმა ერთ ბომსე მამბა, თვითონ საუსმის მისართმევად წანბმანდა, და მე-კი, რომელიც სიმძილ-წურვილით ვეკედებოდი, ერთი ღერი ბალახი და ერთი წვეთი წუდლი რა არის, ისიც-კი არაუინ მომწოდა. ჭო და მეც იმდენი ვქენი, რომ მწვანილს წავწვდი და ერთი კალათი სალათით და კომბოსტოთი გულიც ვაეკრილე და კუჭიც კარგა ამოვიუს. ჩემს სიცოცხლეში ისეთი ვემრიელი არა მიწამიარა. ის ეო სალათის და კომბოსტოს ვათავებდი, რომ ჩემი ჰატრონიც მოვიდა. ცარიელი კალათის დანახვასე ერთი სამინლად შეჭკივლა. მე-კი ისეთი უქმესის და თან ნანამოვნები თვალთ ვადავხედე, რომ მამინვე მისედა ჩემს დანამხულს. არ ვავიმეორებ იმას, თუ რა ჰირით მაგინა. სამაგელი კილო ჭქონდა და როდესაც გულ-მოსული ეო, ისეთი სიტყვებით ივინებოდა ხოლმე, რომ მე, ვირიც-კი ვწითლდებოდი. როდესაც კარგა შემამეო ასეთი სიტყვებით, რაზედაც მე ჰასუსი არ ვავეც და ზურგ შექცეული მხოლოდ ტუნებს ვილოკავდი, წამოავლო სანრეს სელი და ისე უდიერად დამიწეო ცემა, რომ ბოლოს მეც მოთმინება დავკარგე და სამი წინლა მი-

ვარტეი; ერთმა ცხვირი გაუტეხა და ორი კბილი ჩაუტეხონ,
მეორემ ძაჯა მოსტე-

ხა, მესამე მუცელში
მოსვდა და მიწაზე დას-
ცა. ოცი კაცი მანც
მომპარდა და დამიწეეს
ცემა-გინება. ჩემი ზა-

ტრონი სადღაც წაი-
უვანეს და მეკი ბოძზე მიბმული მიმატოვეს; იქვე ახლო გა-
სასყიდი მწვანელი მედვა. დიდხანს ვიჯუე მიბმული. რაკი უნა-
სე, რომ ჩემზე არავინ ფიქრობდა, მშვენიერ მწვანელით სავ-
სე მეორე გოდორს შევექცევი, კბილით გადავჭყერი ბოძზე მი-
ბმული თოკი და წუნარად შინისკენ გავწვიე.

გზაში შესვედრილ მკვარეებს ძალიან გაუკვირდით, მარ-
ტო რომ დამინახეს.

— ბიჭო, აწვევტილი ვირი! სწორედ გამოქცევით! თქვა
ერთმა. ჯოჯოხეთიდან გამოიქცევოდა! სთქვა მეორემ.

და ვველას წასკდით სიცილი.

— ზურგზე ტვირთი არ უნანს,— მიუგო მესამემ.

— ცხადია დაუშავებია რამე, შესძახა მეოთხემ.

— დაიჭი კაცო ე ზატარა შევსვით ზედ. უთხრა ერთმა
დედა-კაცმა.

— უჰ, შენც კარგი კატარებს შენი ზატარა ბავშვითა.— უბა-
სუხა ქმარმა.

მე მინდოდა, თავი მშვიდად და დაუსარებლად მეჩვენებო-
ნა, და ამიტომ ვლესის ქალს წუნარად მივუახლოვდი და მის
ახლო გავეჩერდი, რომ ზურგზე შემჯდომობდა.

— ავი არ უნდა იყოს ეს ვირი!— თქვა კაცმა, როდეს-
საც ცოლს კესზე შეჯდომას ჰმეულოდა.

მე მწარედ გავიღიმე ამ სიტყვების გავონებაზე: ავიო! თი-
თქო შეიძლებოდა ვირის სიბუე. თუკი მის კარგად ეპერო

ბიან! ჩვენ გულის მოსვლა, ურთობა და ჯიუტობა მხოლოდ მაშინ ვიცით, როდესაც ცემა-ტყეპის და ლანძღვა-გინების სამკვიროს გადახდა გვინდა ხოლმე; როდესაც კარგად გვაქცევინ, ჩვენც კარგნი ვართ, ბევრად უკეთესნი დანარჩენ სხვა ჰირუტეეებზე.

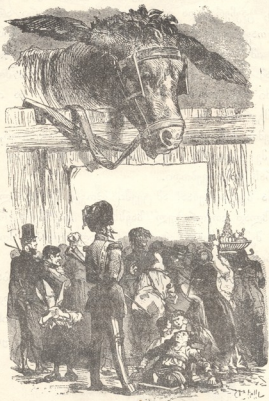
მივიყვანე სახლში უმაწვილა, ქალი თავისი ბავშვით, ლამაზი, ორი წლის ბიჭიკოთი. კსაში ძალიან მიაღწერებდა ბავშვი, მოეწონე და უნდოდა, რომ მასთან დაურჩენილიყავ. მაგრამ, ჩემი ჭკუით, ეს უშტოისობა იქნებოდა; ჩემმა ჰატრონებმა მივიდეს და მეც იმათ ვეკუთვნოდი. ცხვირი, კბილები, ძაჯა და მუცელი ხომ დაუუზიანე ჩემს ჰატრონს, ჯავრი საკმარისად ამოვიყარე და გადავუხადე. შევატყე თუ არა, რომ დედაც სთანხმდებოდა თავის განკებერებულ ბავშვს, (კანებიერებული-კი რომ იყო, ეს მე კსაშივე ვეჩინებე, ზურგზე რომ ძაჯდა) მაშინვე ხელიდან გაუუხსლტი დედას, მინამ აღვირს ამომდებდა, და დავუშვი სახლისაკენ. მინ მარიაში დამხვდა, ჩემი ჰატრონის ქალი.

— ქა! ზხედავთ, კადიმონი! რა ადრე მოვიდა! ვანო, მოდი ერთი კეხი მოჭახდე.

— სამაგელა ვირი, — წაიბუსღუნა ვანომ, — მე სულ ამის მოვლას ვუნდები! რად მოვიდა მარტო? დაგენაძლევები, რომ გამოქცეულია! საზისლარი ჰირუტევი! და თან წისლი მკრა მუსლებში, — რომ ვიცოდე, რომ გამოქცეული ხარ, ასიოდე სახრეს მაინც მოგარტყამდი.

მომხსენეს თუ არა კეხი და აღვირი, მაშინვე გავიკუნტრუშე. ის იყო სამოვარში შევედი, რომ სახლიდან წივილკივილი შემომესმა. თავი ღობეზე გადავდე და დავინახე, რომ ჩემი ნაცემი ჰატრონი მოეყვანათ. იმისი შვილები წივოდნენ. მივანებარე უური კარგად და გავიგონე, რომ ვანო თავის ძამს

ეუბნებოდა: მოვიტან პოლტს ვირს ხეზე მივაბამ და მშდესს ვცემ, მინამ არ წაიქცევა.

— წადი, შვილო, წადი, მაგრამ ეს-კი რომ არ მოჰკლან. ნაყიდი კეფავს, ფული დაკვეკარგება. გაუყიდი და ისე მოვი-მორეზ თავიდან.

შიშის კანკალმა ამიტანა, როდესაც ეს სიტყვები გაუიგონე და დაუინახე, რომ ვანო მათრახსე კაიქცა. ეოუმანი აღარ შეიძლებოდა. იმის დარდი აღარ მქონდა, რომ ჩემს პატრო-ნებს ჩემში მიცემულ ფულს ვუკარგავდი, და გავექანე იმ ღო-ბისკენ, მინდვრებს რომ მაშორებდა. ისეთი ძალით მივაწედი

ზედ, რომ გადავამტვრიე და გადავეშვი. დიდ ხანს მივბოდი მინდორ-მინდორ, მეშინოდა, უკან მომღევნებ შეთქი. როდესაც დავიქანცე, გავჩერდი და ეური დავუკდე. არაფერი არ იმყოფა. ახლა-კი თავისუფლად ამოვისუნთქე და გულიც გამიმხიარულდა, რომ იმ ბოროტ-პატრონებს თავი დავადწიე.

მაგრამ ამას-კი ვკითხავდი თავს, ბოლოს რა მომელოდა. ამ მხარეში თუ დავრჩი, მიცნობენ, დამიჭერენ და ისევე პატრონს მიმგვრინან. რა შექნა? სად წავსულიყავ?

გარშემო მიმოვისედე. მარტოდ რომ ვნახე თავი, ტირილი დავიწყე მე უბედურმა. უცებ შევნიშნე, რომ ერთ მშვენიერ ტყის ჰირას ვიმყოფებოდი.

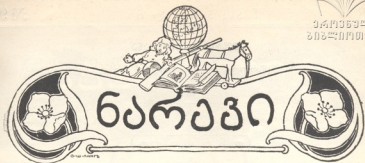
— რა ბედნიერებაა! ამ ტყეში ვპოვებ მე ტკბილ ბალახს, წვალს, ახლად ათქარებულ ხავსსა; აქ დავრჩები რამდენსამე დღეს და შემდეგ მეორე ტყეში გადავალ, უფრო შორს, ჩემი პატრონების კარ-მიდამოსე ძალიან მოშორებით.

შვედი ტყეში. დიდი კმაყოფილებით შევექცე ბალახს და დავაუოლე ზედ ცივ-ცივი წვარო. როდესაც ჩამობნულდა, წამოვწექი ხავსზე ერთი ბებური ნაძვის ქვეშ და დილაძდინ მშვენიერად ვიძინე.

6. უფიანი

(შემდეგი იქნება)

შ ა რ ა ლ ა

იერუსალიმს ნაკურთხი
ძთაზედ ზის ქალა ბურიბ,
სამთარ და ზაფხულ აროდეს
არ გასცვივნია წვერია,
წელიწადში და თითო ჯერ
თაუგანს სცემს მთელი ვრია,
ის დღე ჩვენც გაგვითუნდება
სელში კვამლეკდეს მღვდელია.

გ ა მ ო ც ა ნ ო ბ ი

თითო თითოდ დაქუთობის,
ბორკილშიდა გაეურების,
მუნ ორსული მუცელ ღია
ზირს ეცემის, გავარდების,
თაუისა სორცსა ბულაშების
მშვენების და ლამაზების.

გაღმა სარი გამოვიდა...
გამო, გამო კაბელაო!
ნაბდის მკელა იქ დაბგდო,
გამოვიდა შიმკელაო.

ზ ა რ ა ლ ა

იერუსალიმს ნაკურთხი
 მთაზედ ზის მადლა ბურია,
 ზამთარ და ზაფხულ აროდეს
 არ გასცვივინა წვერია,
 წელიწადში და თითო ჯერ
 თაყუანს სცემს მთელი ერია,
 ის დღე ჩვენც გაგვითენდება
 ხელში გვაძლევდეს მღვდელია.

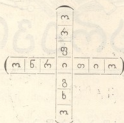
გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი

თითო თითოდ დაეწუბის,
 ბორკილშიდა გაეურების,
 მუნ ორსული მუცელ ღია
 ჰირს ეცემის, გავარდების,
 თავისა სორცსა აულაპებს
 მშვენების და ლამაზების.

გაღმა ხარი გამოვიდა...
 გამო, გამო კაბულაო!
 ნაბდის მკვლა იქ დააგდო,
 გამოვიდა შიშველაო.

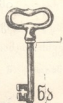
უჯრების ამოცანა

(წარმოდგ. თეოდ. კანდელაკის მიერ)

გადასვ-გადმოსვით უჯრში ჩასმული ასოები იმ რიგად, რომ სამი მხრიდან წაკითხვით გამოვიდეს სამი სსვა და სსვა ქალაქის სახელი, სოლო მეოთხე მხრიდანაკი მდინარის სახელი საქართველოს სსვა და სსვა კუთხისა.

რ ე ბ უ ს ი

ბი ნა

მერვე №-ში მოთავსებული მარადის ასსნა: წითელი კვერცხი—აღდგომა.

გამოცანების ასსნა 1) ჭინჭარი 2) ხელთათმანი 3) სახელი.

რებუსის ასსნა: მელია ავია.